

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2011/43
Karar Sayısı : 2012/10
Karar Günü : 19.1.2012
R.G. Tarih-Sayı : 05.04.2012-28225

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1- Mersin 4. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas Sayısı: 2011/43)

2- Bakırköy 28. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas Sayısı: 2011/50)

İTİRAZIN KONUSU: 23.3.2005 günlü, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'a, 31.3.2011 günlü, 6217 sayılı Kanun'un 26. maddesiyle eklenen Geçici Madde 3'ün, Anayasa'nın 2., 10., 36., 38., 138. ve 141. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I- OLAY

Mersin 4. Asliye Ceza Mahkemesine hırsızlık suçundan, Bakırköy 28. Asliye Ceza Mahkemesine sahtecilik suçundan açılan kamu davalarında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan mahkemeler iptali için başvurmuşlardır.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

23.3.2005 günlü, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un, 31.3.2011 günlü, 6217 sayılı Kanun'un 26. maddesiyle eklenen geçici 3. maddesi şöyledir:

'(1) 1/1/2014 tarihine kadar, asliye ceza mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısı bulunmaz ve katılma hususunda Cumhuriyet savcısının görüşü alınmaz. Ancak, verilen hükümler ile tutuklamaya veya salıverilmeye ilişkin kararlara karşı Cumhuriyet savcısının kanun yoluna başvurabilmesi amacıyla dosya Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında, Anayasa'nın 2., 10., 36., 38., 138. ve 141. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

A- 2011/43 Esas Sayılı Başvuru

Esas Sayısı : 2011/43
Karar Sayısı : 2012/10

İçtüzüğün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ile Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 18.5.2011 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

B- 2011/50 Esas Sayılı Başvuru

İçtüzüğün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ile Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 2.6.2011 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARI

23.3.2005 günlü, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'a, 31.3.2011 günlü, 6217 sayılı Kanun'un 26. maddesiyle eklenen geçici 3. maddesinin iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin 2011/50 esas sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2011/43 Esas sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2011/43 Esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 2.6.2011 gününde oybirliği ile karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararlarında, itiraz konusu kural ile asliye ceza mahkemelerinde yapılmakta olan duruşmalarda Cumhuriyet savcısının bulunmamasının adil yargılama ilkesini ihlâl ettiği, adil yargılamanın ancak iddia, savunma, karar üçlüsünden oluşan bir yargılamanın mevcudiyeti ve yargılamanın çelişikliği ilkesinin gerçekleştirilmesi halinde mümkün olduğu, Cumhuriyet savcısının duruşmalara katılmamasının çelişmeli yargılama ilkesine aykırı olacağı, bir yargılamada mahkemenin kararının oluşturabilmesi için çelişmeli yargılama ilkesinin bir gereği olarak iddia ve savunma makamlarının delil sunması ve bu delillerin tartışılmasının gerektiği, Cumhuriyet savcısının bulunmadığı bir yargılamada çelişmeli yargılama gerçekleştirilemeyeceğinden adil yargılama ilkesinin ihlâl edilmiş olacağı, Cumhuriyet savcısının şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplaması nedeniyle Cumhuriyet savcısının bulunmadığı bir yargılamada delil toplanmasına karar verecek bir makamın bulunmayacağı, tarafsız olması gereken hâkimin delil toplamak zorunda kalacağı bir durumun hâkim bağımsızlığı ilkesi ile bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 36., 38., 138. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 'Hak Arama Hürriyeti' başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında, '*Herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*' denilerek yargı organlarına

davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır.

Anayasa'nın 9. maddesinde '*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır*'; 142. maddesinde '*Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir*' denilmekte; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin birinci fıkrasında da her şahsın kanuni, müstakil ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının dinlenilmesini isteme hakkı olduğu ifade edilmektedir.

Yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız mahkeme ilkesi, adil yargılanma ve savunma haklarının temelidir. Anayasa'da ve uluslararası sözleşmelerde 'mahkeme' kavramı için belirli bir şekil şartı aranmamakta, yasayla kurulmuş, bağımsız, tarafsız ve yargılama usulü güvencesine sahip yargı yeri, mahkeme olarak kabul edilmektedir. Bu ilkelere aykırı olmamak şartı ile yasa koyucunun mahkemelerin oluşum, kuruluş ve çalışma usullerini serbestçe belirlemesi mümkündür. Dolayısıyla Cumhuriyet savcısının duruşmalara katılmadığı bir yargı yeri, sırf bu yüzden mahkeme sıfatını kaybetmez.

Cumhuriyet savcısı, ceza muhakemesinin gayesini gerçekleştirmek için sanığın lehine ve aleyhine deliller ileri sürebilen, taleplerde bulunabilen, asıl amacı muhakeme diyalektiğinin sağlanması olan, kendine has statü içinde bir ceza muhakemesi süjesidir.

Ceza muhakemesinin gayesi maddi gerçeği araştırmaktır. Ceza muhakemesi hukukunda hakikati araştırarak gerçeğe ulaşma, kolektif yargılama yöntemi ile sağlanmaktadır. Kolektif yargılama, hükmün verilmesine, iddia, savunma ve yargılama makamlarının birlikte katılmasını ifade eder. Kolektif yargılama yapmanın metodu, hüküm verme faaliyetine katılacakların düşüncelerini karşılıklı olarak bildirerek, bütün süjelerin birbirlerinin fikirlerini öğrenmeleridir.

Günümüzde iddia, kolektif hüküm verme faaliyetinin ve bunun sonucunda maddi gerçeğe ulaşmanın vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilmektedir. İddia makamı bu görevini yalnızca duruşmalara katılarak yerine getirmez. Bununla birlikte maddi gerçeğin araştırılmasını amaç edinen bir soruşturma yapılması, böyle bir soruşturmadan elde edilen, sanığın lehindeki ve aleyhindeki bütün delillerin hâkim veya mahkemeye sunulması, bu delillerin tartışılmasının sağlanması, kararlara karşı yasa yollarına gidilmesi suretiyle de iddia makamı fonksiyonunu yerine getirir.

Diğer taraftan, ceza muhakemesinde mahkeme, dava açıldıktan sonra pasif konumda olmayıp, hüküm vermek için yeterli kanaate ulaşıncaya kadar maddi gerçeği araştırmaya devam etmek zorundadır. Resen araştırma ilkesi uyarınca mahkemeler, Cumhuriyet savcısının ortaya koyduğu delillerle bağlı olmadıkları gibi, savcı olmasa bile kendiliklerinden, hüküm için gerekli tüm araştırmaları yapmak ve tarafların haklarını korumak zorundadırlar.

Anayasa Mahkemesi'nin pek çok kararında vurgulandığı gibi, yasa koyucunun Anayasa'nın temel ilkelerine ve ceza hukukunun ana kurallarına bağlı kalmak koşuluyla, soruşturma ve yargılamaya ilişkin olarak hangi yöntemlerin uygulanacağını belirlemede takdir yetkisi bulunmaktadır. Yasa koyucu bu yetkisini Anayasa'da öngörülen temel ilkelere ve güvencelere aykırı olmamak koşuluyla, kamu yararı ve kamu düzeni gibi nedenleri gözeterek kullanır.

Esas Sayısı : 2011/43
Karar Sayısı : 2012/10

Yasama belgelerinden itiraz konusu kuralın, adaletin hızlandırılmak, makul süre içerisinde yargılamaları sonuçlandırmak, Cumhuriyet savcılarının soruşturmaları daha etkin ve süratli bir şekilde yürütebilmelerine imkân sağlamak amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda 1.1.2014 tarihine kadar asliye ceza mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısının bulunmamasını ve katılma hususunda görüşünün alınmamasını öngören itiraz konusu kuralın, savunma hakkını kısıtlamadığı ve verilen hükümler ile tutuklamaya veya salıverilmeye ilişkin kararlara karşı Cumhuriyet savcısının kanun yoluna başvurabilmesine olanak sağladığı da gözetildiğinde, Anayasa'nın 2., 36. ve 141. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır. İptal isteminin reddi gerekir.

Yukarıda belirtilen gerekçe karşısında itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10., 38., ve 138. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

VII- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

23.3.2005 günlü, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'a, 31.3.2011 günlü, 6217 sayılı Kanun'un 26. maddesiyle eklenen Geçici Madde 3'e yönelik iptal istemi, 19.1.2012 günlü, E. 2011/43, K. 2012/10 sayılı kararla reddedildiğinden, bu maddeye ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE, 19.1.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VIII- SONUÇ

23.3.2005 günlü, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'a, 31.3.2011 günlü, 6217 sayılı Kanun'un 26. maddesiyle eklenen Geçici Madde 3'ün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 19.1.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Mehmet ERTEN

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2011/43
Karar Sayısı : 2012/10

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN